

ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อสภาพการจ้างงาน และการว่างงานในประเทศไทยภายหลังการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
Opinions of students toward condition of employment and unemployment after
the ASEAN Community

อาจารย์นิภาพรณ เจนสันติกุล

โปรแกรมวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

นายไชยณัฐ คำดี

นักวิชาการอิสระ

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาต่อสภาพปัญหาการจ้างงานและผลกระทบที่เกิดขึ้นในประเทศไทย โดยมุ่งเน้นไปที่ประเด็นการว่างงาน การศึกษาครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการศึกษาค้นคว้าเอกสารและการจัดสนทนากลุ่ม ประชากร คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 หมู่เรียน 15.7 ภาค กศ.พ. โปรแกรมวิชารัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 27 คน ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการบริหารงานคลังและงบประมาณในภาคการศึกษาที่ 3 ปีการศึกษา 2555

ผลการศึกษา พบว่า

1) สภาพปัญหาด้านการจ้างงานในประเทศไทย ได้แก่ ประชากรและกำลังแรงงานส่วนใหญ่ของไทยมีระดับการศึกษาต่ำ มีการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรีและผิดกฎหมาย 2) ผลกระทบด้านบวกที่เกิดขึ้นกับแรงงาน ได้แก่ 2.1) การขยายตัวทางธุรกิจประเภทการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ 2.2) การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ 2.3) การแลกเปลี่ยนทางศิลปวัฒนธรรมจากการเคลื่อนย้ายและการเปิดประชาคมอาเซียน 3) ผลกระทบด้านลบที่เกิดขึ้นกับแรงงาน ได้แก่ ภาวะสมองไหล และการถูกทดแทนด้วยแรงงานอื่นในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนทำให้แรงงานบางสาขาอาชีพเกิดการว่างงาน

คำสำคัญ: การว่างงานประชาคมอาเซียน

Abstract

This article aims to study the opinions of students toward problem condition of employment and the impact in Thailand by focusing on the issue of unemployment. This study used qualitative research methods by documentary and focus group. With a population group is the second year students among the class 15.7 public administration program about 27 people who enrolled finance and budget management in the third semester, 2012. The results showed that

1) a condition of employment issues, including population and labor force in Thailand which has most of the low level of education. The movement of labor freely and illegally 2) impact positively to the labor 2.1) the expansion of business types Ecotourism 2.2) the economic growth of the country's 2.3) the exchange of art and culture of moving and opening the ASEAN 3) negative impacts to the workers including the brain and be replaced by other workers in the ASEAN labor occupation caused some unemployment.

Keywords: Unemployment, ASEAN Community

บทนำ

ประชาคมอาเซียนเป็นกลุ่มความร่วมมือระดับภูมิภาคกลุ่มแรกของโลกที่ถือกำเนิดมาตั้งแต่ปีพ.ศ.2510 ที่ผ่านมามีภูมิภาคแห่งนี้ได้เผชิญกับภัยคุกคามที่หลากหลายตั้งแต่ภัยคอมมิวนิสต์สงครามอินโดจีนการแข่งขันกันระหว่างมหาอำนาจเพื่อเข้ามามีอิทธิพลในภูมิภาคในยุคสงครามเย็นแต่ความร่วมมือในกรอบอาเซียนก็ยังคงดำเนินต่อไปปราศจากการใช้อาวุธเพื่อทำสงครามมาเป็นเวลากว่า 40 ปีส่งผลให้เกิดบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม เป้าหมายของประเทศสมาชิกอาเซียนในการรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนั้นมาจากแนวคิดที่ว่า “อาเซียนจะรวมตัวกันเป็นตลาดหรือฐานการผลิตเดียวกัน” (Single market and production base) (อภิญาเลื่อนฉวี, 2554)

จากการเป็นประชาคมอาเซียนของประเทศสมาชิกส่งผลให้การเคลื่อนย้ายแรงงานเป็นไปอย่างเสรี ในปีพ.ศ. 2558 โดยจะมีการเคลื่อนย้ายนักศึกษาวิชาชีพหรือแรงงานเชี่ยวชาญหรือผู้มีความสามารถพิเศษของอาเซียนได้อย่างเสรีถือเป็นการขับเคลื่อนกิจกรรมทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียนที่สำคัญโดยกลุ่มสมาชิกอาเซียนได้จัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมกันในเรื่องคุณสมบัติหรือมาตรฐานในแต่ละวิชาชีพหรือ Mutual Recognition Arrangements: MRAs เพื่ออำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายนักศึกษาวิชาชีพหรือแรงงานเชี่ยวชาญหรือ ผู้มีความสามารถพิเศษของอาเซียนได้อย่างเสรีปัจจุบันมีข้อตกลงยอมรับร่วมกันในคุณสมบัติวิชาชีพของอาเซียน (MRAs) ทั้งหมด 7 สาขาคือแพทย์ (Medical practitioners) ทันตแพทย์ (Dental practitioners) พยาบาล (Nursing services) สถาปัตยกรรม (Architectural services) การสำรวจ (Surveying qualifications) นักบัญชี (Accountancy services) และวิศวกรรม (Engineering services) ส่วนสาขาอื่นๆยังอยู่ระหว่างการพิจารณาซึ่งนักวิชาชีพดังกล่าวหากมีความสามารถและมีคุณสมบัติผ่านตามเงื่อนไขที่แต่ละประเทศกำหนดก็จะสามารถไปทำงานในกลุ่มสมาชิกอาเซียนได้อย่างเสรี (ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ม.ป.ป.: 2-4)

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในสมาชิกของประชาคมอาเซียนที่มีอัตราการว่างงานคงที่เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศสมาชิกอื่นที่ประสบปัญหาอัตราการเติบโตของประชากรวัยทำงานและการว่างงานสูง เช่น อินโดนีเซีย สิงคโปร์ เป็นต้น (นพดลสุดันติวณิชกุล, 2554: 24) อย่างไรก็ตามแม้ว่าสภาพปัญหาอาจไม่รุนแรงเท่ากับประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนอื่น แต่ประเทศไทยควรมีการเตรียมความพร้อมด้านแรงงานและจัดการกับสภาพปัญหาการจ้างงานที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต โดยควรให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การฝึกทักษะอาชีพที่จำเป็นสำหรับกลุ่มวัยแรงงาน โดยเฉพาะนักศึกษาซึ่งเป็นกลุ่มประชากรวัยแรงงานสำคัญของประเทศไทย ด้วยสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจที่ความผันผวนและเปลี่ยนแปลง การจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาจึงมีความจำเป็นที่จะต้องสอดแทรกเนื้อหาสำคัญเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนให้ครบทั้ง 3 เสาของประชาคมอาเซียนไม่ว่าจะเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ประชาคมความมั่นคงอาเซียนในเนื้อหาการเรียนการสอน ซึ่งในรายวิชาการบริหารงานคลังและงบประมาณ ผู้วิจัยได้จัดการเรียนการสอนที่มีเนื้อหาครอบคลุมทั้ง 3 เสาของประชาคมอาเซียนเพื่อสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษาในการประกอบอาชีพที่นับวันจะมีการแข่งขันรุนแรงและต้องใช้ภาษาอังกฤษมากขึ้น

จากความเป็นมาข้างต้นเป็นที่มาของการศึกษาในครั้งนี้โดยให้ความสำคัญกับประเด็นประชาคมอาเซียนและการว่างงาน ซึ่งนักศึกษาที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้านี้เป็นนักศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงาน และสนใจด้านสภาพปัญหาการจ้างงานและการว่างงานในประเทศไทย การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหาการจ้างงานในประเทศไทยและศึกษาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นข้อมูลสำคัญต่อการรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาถึงความคิดเห็นของนักศึกษาต่อสภาพปัญหาการจ้างงานในประเทศไทย และผลกระทบที่เกิดขึ้นในประเทศไทย โดยมุ่งเน้นไปที่ประเด็นการว่างงานภายหลังการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ขอบเขตในการศึกษา

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาต่อสภาพปัญหาด้านการจ้างงานในประเทศไทย และผลกระทบที่เกิดขึ้นในประเทศไทย โดยมุ่งเน้นไปที่ประเด็นการว่างงานภายหลังการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ขอบเขตด้านเวลา

สัปดาห์ที่ 13 ของการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการบริหารงานคลังและงบประมาณ

ขอบเขตด้านสถานที่

ห้อง 244 อาคาร 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ได้ทราบถึงความคิดเห็นของนักศึกษาต่อสภาพปัญหาด้านการจ้างงานในประเทศไทย และผลกระทบที่เกิดขึ้นในประเทศไทย โดยมุ่งเน้นไปที่ประเด็นการว่างงานภายหลังการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการศึกษาข้อมูลเชิงเอกสารและการสนทนากลุ่ม ประชากรสำหรับการสนทนากลุ่ม คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 ภาค กศ.พป. โปรแกรมวิชารัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 27 คน เกณฑ์ในการคัดเลือก คือ

1) เป็นนักศึกษาที่ลงทะเบียนรายวิชาการบริหารงานคลังและงบประมาณ 2) เป็นนักศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานหน่วยงานภาครัฐบาล หรือภาคเอกชน หรือธุรกิจส่วนตัวไม่น้อยกว่า 2 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

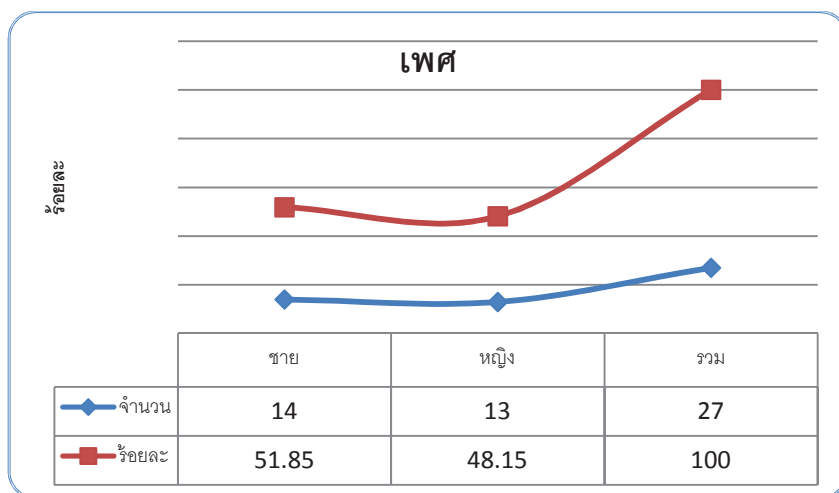
แนวประเด็นการสนทนากลุ่มและแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม จำแนกเป็น 2 ประเด็น คือ 1) สภาพปัญหาด้านการจ้างงานในประเทศไทยมีลักษณะเป็นอย่างไร 2) เมื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนส่งผลต่อประเทศไทยอย่างไรโดยเฉพาะการว่างงาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological analysis) จากการศึกษาเอกสารและการสนทนากลุ่มเพื่ออธิบายลักษณะการจ้างงานและผลกระทบที่เกิดขึ้นในประเทศไทยซึ่งขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเริ่มตั้งแต่การแยกประเภทของข้อมูล การสังเขปข้อมูล การหาข้อสรุปต่างๆ เกี่ยวกับข้อมูล และการตีความหมายข้อมูล

ผลการวิจัย

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 2 ภาค กศ.พป. โปรแกรมวิชารัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 27 คน จำแนกเป็น เพศชาย 14 คน คิดเป็นร้อยละ 51.85 เพศหญิง 13 คน คิดเป็นร้อยละ 48.15 ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาหญิงเรียน 15.7

ผลการสนทนากลุ่มด้านสภาพการจ้างงานในประเทศไทย พบว่า ประชากรและกำลังแรงงานส่วนใหญ่ของไทยมีระดับการศึกษาต่ำกว่าคนไทยจำนวนหลายล้านคนทำงานที่ใช้พลังกำลังและร่างกายโดยได้รับค่าจ้างต่ำหรือถูกออกจากงานต้องเปลี่ยนมาประกอบอาชีพอิสระค้าขาย ขับแท็กซี่หรือมอเตอร์ไซด์รับจ้างหรือรับงาน (จากโรงงาน) ไปทำที่บ้านเป็นชิ้นโดยไม่ได้รับสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ปรากฏการณ์นี้รวมเรียกสั้นๆว่า Skilled Biased Technological Progress คือ เลือกจ้างแรงงานระดับมัธยมและไม่มีฝีมือทำให้โอกาสการมีงานทำลดน้อยลง และเมื่อศึกษาข้อมูลการจ้างงานในระดับปริญญาตรีในภาพรวม พบว่า จากการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในไตรมาส 3 ปี 2555 อัตราการมีงานทำต่อประชากรหรืออัตราการจ้างงานของประชากรในวัยทำงานอยู่ที่ร้อยละ 72.46 ของจำนวนประชากรวัยทำงาน ส่วนการจ้างงานระดับอุดมศึกษา (อนุปริญญา ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก) อัตราการมีงานทำของผู้จบการศึกษา ระดับอุดมศึกษาต่อประชากรวัยแรงงานทั้งหมดอยู่ที่ ร้อยละ 12.10 และคิดเป็นอัตราการขยายตัวที่ร้อยละ 0.82 จากไตรมาสเดียวกันของปีที่แล้ว แสดงให้เห็นว่าแนวโน้มชะลอตัวลงจากไตรมาสที่แล้วอยู่ที่ร้อยละ 5.60 สำหรับอัตราการว่างงานอยู่ที่ร้อยละ 0.63 ระดับอุดมศึกษาอยู่ที่ร้อยละ 0.20 ซึ่งหากเปรียบเทียบกับไตรมาสเดียวกันของปีที่ผ่านมาอยู่ที่ร้อยละ 0.29 อัตราการว่างงานต่ำกว่า และมีอัตราการลดลงอยู่ที่ร้อยละ 31.03(รัฐบาลไทย, ม.ป.ป)

ดังที่นักศึกษา ก กล่าวว่า “ประชากรของประเทศส่วนใหญ่ไม่ใช้แรงงานในระบบทั้งหมด บางส่วนประกอบอาชีพอิสระอย่างผมก็ทำธุรกิจส่วนตัว ค้าขายออนไลน์กลางคืนผมทำงานเสาร์อาทิตย์ผมมาเรียนเพิ่มเติม”

สำหรับนักศึกษา ขให้ข้อมูลสนับสนุนเพิ่มเติมว่า “แรงงานในประเทศไทยส่วนใหญ่เลือกงาน และหากพิจารณาค่าแรง ค่าแรงถูก ถ้าเปิดประชาคมอาเซียนมีการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี แรงงานที่ทำงานที่เสี่ยงอาจมีการถูกทดแทนจากแรงงานในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน”

สำหรับเรื่องการศึกษ นักศึกษา ค ได้กล่าวว่า “ภาครัฐบาลนอกจากควรสนับสนุนเรื่องระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพแล้ว ควรมีการฝึกทักษะจำเป็นสำหรับแรงงานและควรส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงานควบคู่ไปด้วย”

ผลการสนทนากลุ่มประเด็นอาเซียนกับการว่างงาน พบว่า ผลกระทบด้านบวกที่เกิดขึ้นกับแรงงาน ได้แก่ 1) การขยายตัวทางธุรกิจประเภทการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ นักศึกษา ง กล่าวว่า “ประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวเยอะ อาหารอร่อย นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติชื่นชอบหากมีการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชื่อว่าประเทศไทยจะมีรายได้เข้าประเทศจำนวนมากและการเติบโตของแรงงานด้านการให้บริการจะเพิ่มมากขึ้นด้วย” 2) การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอันเป็นผลจากการใช้จ่ายใช้สอยของประชาชนในระบบเศรษฐกิจและการลงทุนของภาคเอกชนเพิ่มมากขึ้นจากการที่หลายประเทศเข้ามาร่วมลงทุนและขยายการลงทุนในประเทศไทย ส่งผลให้ภาคการลงทุนมีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น 3) การแลกเปลี่ยนทางศิลปวัฒนธรรมจากการเคลื่อนย้ายและการเปิดประชาคมอาเซียน ที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรมระหว่างกัน

นักศึกษา แสดงความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ว่า “เมื่อมีหลายๆ ชาติเข้ามาในประเทศไทยเราก็จะเห็นความหลากหลายทางวัฒนธรรมและทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิก”

ผลกระทบด้านลบที่เกิดขึ้นกับแรงงาน แรงงาน หรือทรัพยากรมนุษย์ (Human resource) หรือทุนมนุษย์ (Human capital) ได้แก่ ภาวะสมองไหล หรือการเคลื่อนย้ายและการเปลี่ยนแปลงงานอันเกิดจากการหรือความสมัครใจของผู้ปฏิบัติงานเองและการเคลื่อนย้ายหรือการเปลี่ยนแปลงงานอาจทำให้บุคคลเปลี่ยนแปลงตำแหน่งหน้าที่และความรับผิดชอบหรือไม่ก็ได้ และการถูกทดแทนด้วยแรงงานอื่นในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนทำให้แรงงานบางสาขาอาชีพเกิดการว่างงาน อันเนื่องจาก 1) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร เป็นผลจากอัตราการเกิดที่ต่ำและการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว ในขณะที่ภาคธุรกิจส่วนใหญ่พึ่งพาแรงงานที่มีอายุ 20-39 ปีในจำนวนสูงส่งผลให้จำนวนแรงงานใหม่ที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานลดลงไม่พอทดแทนแรงงานที่จะเกษียณได้ทัน 2) แรงงานต่างมั่งคั่งศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษามากขึ้น ส่งผลให้แรงงานระดับมัธยมศึกษาและระดับอาชีวศึกษาซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานเข้าสู่ตลาดแรงงานน้อยลง ในส่วนนี้ นักศึกษา จ กล่าวไว้ว่า “คนเก่งๆ ส่วนใหญ่ไม่อยู่ในประเทศหรือหากค่าแรงต่ำกว่าที่อื่น ดังนั้นรัฐบาลต้องมีมาตรการ มีกลไกสร้างแรงจูงใจให้คนเก่งๆ อยู่ในประเทศ และต้องพัฒนาแรงงานทั้งฝีมือและไร้ฝีมือให้เขามีทางเลือกในการดำรงชีวิตในการประกอบอาชีพ”

สรุปและอภิปรายผล

1. สภาพการจ้างงานในประเทศไทย พบว่า ประชากรและกำลังแรงงานส่วนใหญ่ของไทยมีระดับการศึกษาต่ำ สอดคล้องกับ กรวิทย์ ตันศรี (ม.ป.ป.) ที่กล่าวว่า จากการศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยกับหลายประเทศในภูมิภาคเดียวกัน พบว่าคุณภาพการศึกษาของไทยยังต่ำกว่าประเทศอื่นๆ ประกอบกับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในระดับประเทศและระดับสากลพบว่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานและมีแนวโน้มลดลงซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของแรงงานและคุณภาพการศึกษาในระดับสูงขึ้นไป และสอดคล้องกับ ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ (2553: 84-85) ที่อธิบายให้เห็นว่า ในด้านการผลิตนั้นผู้ประกอบการมีทางเลือกมากกว่า จะเลือกผลิตสินค้าในประเทศไทย-เวียดนาม-มาเลเซียและอื่นๆ ตามที่เห็นว่าเป็นประโยชน์สูงสุดต้นทุนการผลิตต่ำสุดได้รับสิทธิประโยชน์ด้านภาษีของรัฐบาลมากที่สุดและมีทางเลือกที่จะจ้างแรงงานจากประเทศต่างๆ เพราะการเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามประเทศทำได้ไม่ยากถึงแม้ว่าจะมีกฎและกติกาเกี่ยวกับการใช้แรงงานต่างชาติดแต่การเคลื่อนย้ายแรงงานผิดกฎหมายก็เกิดขึ้นได้สถานการณ์เช่นนี้เป็นผลเสียต่อตลาดแรงงานระดับล่างเพราะว่าขาดพลังในการต่อรองค่าจ้างเงินเดือนจากฝ่ายนายจ้าง ในขณะที่ศูนย์วิจัยสิทธิไทย รายงานว่า สถานะของตลาดแรงงานไทยในภาพรวม อยู่ในระดับกลางเมื่อเทียบกับเพื่อนบ้านในอาเซียน โดยแรงงานไทยมีจุดเด่นด้านการทำงานที่ต้องอาศัยความละเอียดและความคิดสร้างสรรค์ แต่เสียเปรียบอินโดนีเซียและกลุ่มประเทศ CLMV ได้แก่ กัมพูชา ลาว พม่า เวียดนาม ในด้านจำนวนแรงงานและต้นทุนค่าแรง อ่อนด้อยกว่าฟิลิปปินส์ด้านภาษา และยังไล่หลังสิงคโปร์และมาเลเซียในด้านคุณภาพและผลิตภาพแรงงาน

เมื่อมองตลาดแรงงานทักษะสูง พบว่า สิงคโปร์ และมาเลเซียอยู่ในแถวหน้า ซึ่งเป็นผลจากการยกระดับมาตรฐานการศึกษา ความได้เปรียบด้านการใช้ภาษาอังกฤษและจีน ทำให้แรงงานส่วนใหญ่มีทักษะสูงมาก สามารถรองรับอุตสาหกรรมไฮเทคและเทคโนโลยีซับซ้อนและธุรกิจบริการได้เป็นอย่างดีเมื่อพิจารณาเรื่องกำลังแรงงานด้วยจะเห็นว่าฟิลิปปินส์มีความได้เปรียบเมื่อเทียบกับมาเลเซียที่เริ่มมีปัญหาขาดแคลนแรงงาน และสิงคโปร์ที่ตลาดแรงงานตึงตัวรุนแรง ขณะเดียวกัน อินโดนีเซียและไทยมีความโดดเด่นเรื่องจำนวนแรงงานถึงทักษะที่สามารถทำงานได้ทั้งอุตสาหกรรมที่พึ่งพาแรงงานและอุตสาหกรรมที่พึ่งพาเทคโนโลยี อินโดนีเซียได้เปรียบด้านความพอเพียงของจำนวนแรงงานและค่าจ้างแรงงานที่ถูกเมื่อเทียบกับไทยที่ตลาดแรงงานมีสัญญาณตึงตัวในกลุ่มแรงงานทักษะระดับล่างและแรงงานถึงทักษะกลุ่ม CLMV ได้เปรียบด้านต้นทุนค่าแรงต่ำและมีแรงงานจำนวนมาก แต่ส่วนใหญ่ยังเป็นแรงงานทักษะระดับล่าง (Thai-AEC, 2557)

ดังนั้นควรมีการพัฒนาบุคลากรในทุกภาคส่วนเศรษฐกิจภาคการผลิต อุตสาหกรรมแปรรูป รวมทั้งผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) โดยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องประชาคมอาเซียนให้ได้รับข้อมูลและศึกษากฎระเบียบและข้อตกลงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้เข้าใจชัดเจน เพื่อให้มีความรู้และมีสมรรถนะในการแข่งขันในระบบเสรี เพื่อ

เตรียมความพร้อมของธุรกิจ ตลอดจนแนวทางการขยายตลาดตามโอกาสและข้อตกลงใหม่ๆ ที่จะเกิดขึ้น พร้อมทั้งมีระบบการเยียวยาช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการปรับโครงสร้างและการแข่งขัน (สุริยนต์หลาบหนองแสง, 2555: 15)

2. ผลกระทบด้านบวกที่เกิดขึ้นกับแรงงาน ได้แก่ 1) การขยายตัวทางธุรกิจประเภทการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สอดคล้องกับ ศิริลักษณ์ โธนกิจอำนวย(2556: 14) ที่อธิบายให้เห็นว่าการขยายตัวการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยใช้จุดเด่นด้านวัฒนธรรมประเพณีของประเทศไทยอาจส่งผลให้แรงงานด้านนี้เป็นที่ต้องการเพิ่มมากขึ้น ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีศักยภาพสูงในการให้บริการด้านการท่องเที่ยวประเทศไทยมีจุดแข็งด้านทำเลที่ตั้งความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวรวมถึงการให้บริการที่สร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวต่างชาติซึ่งมีการคาดการณ์ว่าจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติของกลุ่มประเทศอาเซียนจะเพิ่มขึ้นอีก 25% ในปี 2015 (ประมาณ 86,700,000 คน) ตลอดจนการมีโครงการที่สำคัญทางเศรษฐกิจ เช่น ทวาย โครงการดังกล่าวจะมีส่วนสนับสนุนการท่องเที่ยวและเป็นศักยภาพในการเปิดประตูการค้าฝั่งตะวันตกของภูมิภาค เพื่อสร้างความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศในอาเซียนกับตลาดตะวันตก เช่น เอเชียใต้ แอฟริกา และยุโรป และถือเป็นหนึ่งในเขตอุตสาหกรรมที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในภูมิภาคอาเซียน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน, ม.ป.ป.) 2) การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอันเป็นผลจากการใช้จ่ายใช้สอยของประชาชนในระบบเศรษฐกิจและการลงทุนของภาคเอกชนเพิ่มมากขึ้นจากการที่หลายประเทศเข้ามาร่วมลงทุนและขยายการลงทุนในประเทศไทย ส่งผลให้ภาคการลงทุนมีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้นเพราะประเทศไทยเป็นประเทศที่ได้เปรียบเชิงพื้นที่ภูมิศาสตร์มีสถานที่ตั้งเป็นศูนย์กลางภูมิภาคและมีชายแดนที่ติดกับกลุ่ม CLMV (กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ เวียดนาม) 3) การแลกเปลี่ยนทางศิลปวัฒนธรรมจากการเคลื่อนย้ายและการเปิดประชาคมอาเซียน ที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรมระหว่างกัน และทำให้ตลาดแรงงานจะมีความยืดหยุ่นมากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งเศรษฐกิจทั่วโลกในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะผนวกเข้าหากันแรงงานในแต่ละประเทศจะมีโอกาสเลือกทำงานในสถานที่หรือในประเทศที่มีโอกาสที่แรงงานจะสามารถแสดงศักยภาพได้สูงสุดและก่อให้เกิดรายได้ที่สูงขึ้นตามไปด้วยซึ่งจะทำให้ประเทศมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างกว้างขวาง(อภิญญาเลื่อนฉวี, 2554)

สำหรับผลกระทบด้านลบที่เกิดขึ้นกับแรงงาน พบว่า แรงงาน หรือทรัพยากรมนุษย์ (Human resource) หรือทุนมนุษย์ (Human capital) ได้แก่ แรงกาย แรงใจ ตลอดจนสติปัญญา ความรู้และความคิด ที่มนุษย์ทุ่มเทให้แก่การผลิตสินค้าและบริการ (แรงงานสัตว์ไม่ถือเป็นปัจจัยผลิตประเภทแรงงาน แต่ถือเป็นทุนประเภทมีชีวิต) โดยทั่วไป มีการแบ่งแรงงานเป็น 3 ประเภท คือ

1) แรงงานมีฝีมือ เช่น นักวิทยาศาสตร์ นักวิชาการ วิศวกร แพทย์ และนักวิชาชีพต่างๆ เป็นต้นแรงงานกลุ่มนี้อาจถูกซื้อตัวหรือเกิดภาวะสมองไหลไปยังประเทศอื่นในกลุ่มอาเซียน

2) แรงงานกึ่งฝีมือ เช่น ช่างไม้ ช่างเทคนิค พนักงานเสมียน ช่างเทคนิคควบคุมเครื่องจักรในโรงงาน เป็นต้นแรงงานในกลุ่มนี้ต้องพัฒนาทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น

3) แรงงานไร้ฝีมือ เช่น กรรมกรใช้แรง นักการภารโรง คนยาม เป็นต้นแรงงานกลุ่มนี้อาจถูกทดแทนด้วยแรงงานกลุ่มอื่นในประเทศอาเซียนที่มีค่าแรงถูกกว่าประเทศไทย

สำหรับแรงงานกลุ่มที่มีสมรรถนะความสามารถสูงอาจเคลื่อนย้ายแรงงานไปสู่ประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีค่าแรงสูงกว่าทำให้เกิดภาวะสมองไหล และการถูกทดแทนด้วยแรงงานอื่นในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนทำให้แรงงานบางสาขาอาชีพเกิดการว่างงาน สำหรับประเทศในกลุ่มอาเซียนที่มีแรงงานไทยไปทำงานมากที่สุดคือสิงคโปร์ รองลงมาคือมาเลเซียซึ่งตลาดแรงงานที่มีแนวโน้มและน่าจะเป็นโอกาสในการสนับสนุนการจัดส่งแรงงานไทยไปทำงานในกลุ่มประเทศอาเซียนคือสิงคโปร์เนื่องจากสิงคโปร์เป็นประเทศที่ยังมีความต้องการนำเข้าแรงงานประเภททักษะฝีมือและแรงงานไร้ฝีมืออยู่เป็นจำนวนมากโดยแรงงานจากไทยในสาขาการก่อสร้างแม่บ้านและแรงงานภาคเกษตรยังมีความต้องการจากนายจ้างจากสิงคโปร์สำหรับแรงงานฝีมือที่มีความต้องการนั้นสิงคโปร์ต้องการผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทางการเงินการธนาคารธุรกิจการสื่อสารและคอมพิวเตอร์อีกเป็นจำนวนมากซึ่งควรมีการส่งเสริมพัฒนาและยกระดับคุณภาพแรงงาน (อรรถิพย์ราชวรนิยมและชมพูนุทโกสลากรเพิ่มพูนวิวัฒน์, 2552) อย่างไรก็ตามการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรีจะเป็นไปในลักษณะที่ผู้มีใบประกาศนียบัตรรับรองฝีมือแรงงานของประเทศสมาชิกหนึ่งสามารถจะเข้าไปทำงานในประเทศใดก็ได้ในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนเช่นเดียวกับ

หลักการของสหภาพยุโรปที่ประชากรของสหภาพยุโรปทั้ง 27 ประเทศสามารถเข้าไปอยู่อาศัยและทำงานในประเทศสมาชิก สหภาพยุโรปประเทศใดก็ได้โดยไม่ต้องมีใบอนุญาตทำงาน (Work permit) และจะต้องได้รับการปฏิบัติในการจ้างงาน สวัสดิการสังคมและประโยชน์ด้านภาษีที่เท่าเทียมกันกับประชาชนชาตินั้นๆ นอกจากนี้ยังสามารถนำสมาชิกในครอบครัวเข้าไป พำนักร่วมด้วยได้โดยไม่ต้องคำนึงถึงสัญชาติของสมาชิกในครอบครัวและจะต้องได้รับการยอมรับคุณสมบัติทางวิชาชีพซึ่งกันและ กันรวมทั้งสามารถเดินทางเข้าออกอย่างเสรีในประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปได้ทั้ง 27 ประเทศ (นิโบล ปางลิลาศ, ม.ป.ป: 2)

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการพัฒนาสมรรถนะและความสามารถของแรงงานในประเทศไทยเช่น ทักษะด้านภาษา ทักษะทางด้าน เทคโนโลยีสารสนเทศ

2. ควรมีการจัดสวัสดิการ การจัดสถานที่ทำงานอย่างปลอดภัยที่เหมาะสมกับแรงงาน และการพิจารณาค่าตอบแทน ให้สอดคล้องกับบริบทของการเปลี่ยนแปลงในประเทศ

3. ควรปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิของแรงงาน กฎหมายเกี่ยวกับแรงงานและสวัสดิการ แรงงานในประเทศไทยได้แก่พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานพ.ศ.2541 พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์พ.ศ.2534 พระราชบัญญัติประกันสังคมพ.ศ.2533 พระราชบัญญัติเงินทดแทนพ.ศ.2537 พระราชบัญญัติแรงงานวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ.2543 และพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าวพ.ศ.2542 กฎหมายเหล่านี้ถูกนำมาใช้กับคนต่างประเทศที่เข้ามา ทำงานในประเทศไทยด้วยดังตัวอย่าง

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานพ.ศ. 2541 ซึ่งไม่ครอบคลุมการคุ้มครองแรงงานในภาคเกษตรกรรมประมงทะเลงาน บ้านและงานที่รับไปทำที่บ้านพระราชบัญญัติเงินทดแทนพ.ศ. 2537 ซึ่งแรงงานทั้งที่ขึ้นทะเบียนอนุญาตทำงานและไม่ขึ้น ทะเบียนอนุญาตทำงานเมื่อประสบอุบัติเหตุจากการทำงานไม่สามารถขอรับสิทธิในเงินกองทุนได้ต้องดำเนินการเรียกร้องเอา กับนายจ้างซึ่งต้องผ่านแบบพิธีตามกฎหมายที่ยาวนาน เป็นต้น

พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์พ.ศ. 2534 ได้กำหนดว่าผู้มีสิทธิจัดตั้งสหภาพแรงงานต้องมีสัญชาติไทยเท่านั้น แรงงานจากพม่าลาวกัมพูชาจึงไม่สามารถจัดตั้งสหภาพแรงงานได้แม้จะสามารถเข้าร่วมเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานได้ข้อจำกัด ในการรวมตัวทำให้การเรียกร้องสิทธิเป็นไปได้ยากขึ้นนอกจากนั้นยังพบว่านายจ้างกีดกันการรวมตัวแรงงานโดยใช้วิธีการต่างๆ เช่นให้ออกจากงานขึ้นบัญชีดำเมื่อแรงงานมีการรวมตัวเพื่อเจรจาต่อรองกับนายจ้างโดยส่วนใหญ่แล้วในประเทศไทยนายจ้าง มักจะใช้วิธีการไล่แรงงานที่เรียกร้องสิทธิของตนออกจากงาน (นฤมลนิราทร, ม.ป.ป: 4-5)

4. ภาครัฐบาลควรให้ความสำคัญกับการสร้างงานและการพัฒนาอาชีพ พัฒนาระบบข้อมูลและระบบสารสนเทศเพื่อ การจัดทำฐานข้อมูลแรงงานและการพิจารณาถึงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับแรงงานที่มีการลักลอบเข้าเมือง และการก่อสร้าง ปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคสิ่งอำนวยความสะดวกและการคมนาคมให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลง

เอกสารอ้างอิง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. (ม.ป.ป).เชิงความได้เปรียบ “ทวาย” พลิกโฉมท่องเที่ยว

ตะวันตกเชื่อม AEC. เข้าถึงเมื่อ 13 มกราคม 2557 จาก <http://th.aectourismthai.com/content2/144>.

กรวิทย์ ตันศรี. (ม.ป.ป). ประเทศไทยจะก้าวข้ามปัญหาการขาดแคลนแรงงานอย่างไร? ม.ป.ท.

ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์. (2553). นโยบายการคลังสาธารณะ. กรุงเทพฯ: บริษัท แปลน พรินต์ จำกัด.

นพดลสุดันตวิณชัยกุล. (2554). การศึกษาความพร้อมด้านเทคโนโลยีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาไทยเพื่อรองรับการเป็น

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ภูเก็ตวิทยา

2554. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

นฤมล นิราทร. (ม.ป.ป).การย้ายถิ่นของแรงงานในอาเซียน: กรณีแรงงานไร้ฝีมือในประเทศไทย. ม.ป.ท.

เอกสารอ้างอิง

- นิโบล ปางลิลาศ. (ม.ป.ป.). เคลื่อนย้ายแรงงานวิชาชีพเข้าสู่ตลาดอาเซียนอย่างเสรี : โอกาสและผลกระทบต่อไทย. ส่วนงานสารสนเทศและเผยแพร่วิชาการ สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน).
รัฐบาลไทย. (ม.ป.ป.). รายงาน เผยแนวโน้มการว่างงาน ผู้จบปริญญาตรี ปี 2556.เข้าถึงเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2557จาก <http://www.thaigov.go.th/th/news-ministry.html>.
- ศิริลักษณ์ โจรนกิจอำนวย. (2556). การปรับใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อความก้าวหน้าของการท่องเที่ยวอิเล็กทรอนิกส์ไทย. วารสารบริหารธุรกิจ.36, (139), 12-26.
- ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (ม.ป.ป.) รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการเตรียมการรองรับการเคลื่อนย้ายของแรงงานสู่การเป็นประชาคมอาเซียน. ม.ป.ท.
- สุริยนต์หลาบหนองแสง. (2555). การพัฒนาสังคมไทยเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปีพ.ศ. 2558. วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม. 8, (1), 6-18.
- อภิญญาเลื่อนฉวี. (2554). การเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีในอาเซียน: ผลกระทบอย่างไรต่อไทย. ม.ป.ท.
- อรรถิยราษฎร์นิยมและชมพูนุทโกสลากรเพิ่มพูนวิวัฒน์. (2552).แนวโน้มตลาดแรงงานไทยในต่างประเทศ. วารสารเศรษฐศาสตร์ศรีนครินทร์วิโรฒ, 5 (5), 113-120.
- Thai-AEC. (2557).เปรียบเทียบแรงงานไทย กับต่อสิงคโปร์ และมาเลเซีย. เข้าถึงเมื่อ 12 มกราคม 2557 จาก <http://www.thai-aec.com/888#ixzz2sh0Kd1vL>.